

REVISORSNÄMNDEN

HÖGRE REVISORSEXAMEN
Del II

November 2002

HÖGRE REVISORSEXAMEN

Allmänt

Datum:	26-27 november 2002
Skrivtid:	2 x 4 timmar, varav 4 timmar för del II
Hjälpmedel:	Alla hjälpmedel är tillåtna förutom kontakt med andra personer (t ex via mobiltelefon eller dator)
Krav för godkänt resultat:	75 poäng av 100 utan några särskilda krav på fördelning av poäng på olika uppgifter

Rekommenderat arbetsätt

Förutsättningarna för godkänt resultat förbättras av ett strukturerat tillvägagångssätt vid genomförandet av provet. Det är av särskild vikt att:

- använda tillräckligt med tid för inläsning av praktikfallen
- fördela tiden utifrån varje uppgifts svårighetsgrad och poängantal
- beakta att frågeställningen kan inrymma många aspekter och ämnesområden
- svara på ett strukturerat sätt med tydligt och korrekt språkbruk
- ange motiveringar och hänvisningar samt visa uträkningar

Du lämnar alltid dina svar i egenskap av auktoriserad revisor.

För det fall någon uppgift är oklar finns möjlighet för provvakten att under provtiden kontakta provkonstruktören för eventuellt förtydligande.

Bedömning

Bedömning av svar, som skall lämnas på bifogade svarsblanketter eller utskrifter från PC, sker utifrån en svarsmall. Alternativa svar kan - beroende på motiveringar - också beaktas vid bedömningen.

Svar på varje uppgift - eller deluppgift - bedöms enligt följande princip i en fråga omfattande fyra poäng:

- sakinhåll i lämnat svar (3 p)
- struktur och språk (1 p)

Poängsättningen innebär följande:

- 4 p - Bra svar
- 3 p - Tillfredsställande svar
- 2 p - Vissa brister
- 1 p - Stora brister
- 0 p - Uteblivet eller felaktigt svar

Högre revisorsexamen november 2002, del II

Som framgår av modellen för poängsättning läggs tyngdpunkten på sakinnehållet i lämnat svar.

Uppgifter

	<u>Poäng</u>
2. Golvläggaren AB	12
3. Kosmetika & Hudvård AB	12
4. AB Finmekanik	20
5. Teknik- och Byggkonsulterna AB	<u>6</u>
	50

Lycka till!

2. Golvläggaren AB (12 p)

Bakgrund

Du har nyligen utsetts till revisor i Golvläggaren AB. Bakgrunden är att bolaget sedan april 2002 har nya ägare, Sten Andersson och Håkan Bengtsson, som på olika sätt försöker förändra verksamheten, bl.a. genom att skapa nya kontakter med kunder och andra intressenter. Efter ett förslag från banken tog Sten och Håkan kontakt med dig för att även förnya revisionen av bolaget.

Antalet anställda uppgår till 11. Den gamla ägaren, Erik Ivarsson, som i oktober 2002 avgick ur styrelsen, har lovat stanna kvar i verksamheten till och med juni 2003. Eriks främsta uppgift är att dels vara bollplank för Sten och Håkan, dels svara för kontinuitet i olika kontakter med omvärlden. I styrelsen sitter numera endast Sten och Håkan. Erik efterträddes i april 2002 av Sten som VD och Håkan är sedan dess styrelsens ordförande.

Golvläggaren AB, vars räkenskapsår är kalenderår, utvisar i sammandrag följande finansiella information (mnkr):

	2001	2000
Nettoomsättning	7,3	8,2
Resultat efter finansiella poster	0,1	1,1
Balansomslutning	3,9	3,6
Eget kapital (inklusive eget kapital-andel av obeskattade reserver)	0,4	0,7

Deluppgift 2:1

I samband med revisorsbytet försökte du få kontakt med den avgående revisorn, Simon Ohlsson. Simons intresse av kontakt med dig var emellertid begränsat. Efter flera försök till kontakt fick du till slut ett besked på ditt mobilsvar att Simon var besviken på de nya ägarnas agerande och att han därför inte ville ha något mer med Golvläggaren AB att göra.

Revisionen har påbörjats och du har tillsammans med din medarbetare gjort ett antal iakttagelser som gör dig konfunderad. Det är ofta oklart om arbetena är på fast pris eller till löpande räkning. Faktureringsrutinen bedöms i övrigt också vara osäker, då det inte finns någon intern uppföljning av att alla arbeten faktureras. På inköpssidan råder också stor osäkerhet. Olika leverantörer anlitas utan någon större samordning och attestering av gjorda inköp görs endast undantagsvis.

Dina frågor om nämnda rutiner och om hur man säkerställer att årsbokslutet (några periodbokslut brukar inte upprättas) blir rättvisande besvaras med att detta alltid "fixades" av den gamle revisorn i samverkan med Erik Ivarsson. Vid diskussion med Erik Ivarsson visar det

Högre revisorsexamen november 2002, del II

sig dock att han "helt hade förlitat sig på Simon" och att han i samband med boksluten endast hade svarat på frågor, mest för att bekräfta att Simon "redan hade gjort rätt".

Du upplever nu i november 2002 en ökande osäkerhet om hur du på ett effektivt sätt ska kunna fullgöra revisionen. Sten och Håkan kan inte besvara dina frågor och redovisningsassistenten på bolaget fortsätter bara i tidigare hjulspår. Dessutom har likviditeten i bolaget blivit oväntat ansträngd.

Uppgift (6 p):

Vilka åtgärder vidtar du i den uppkomna situationen och i vilken ordning vidtar du dem?

Deluppgift 2:2

Det är i slutet av november 2002 och vid ett revisionsbesök uppdagar en av dina medarbetare något märkligt. Vid granskning av större leverantörsfakturer visar det sig i två fall om totalt 224 tkr (exklusive mervärdesskatt) att enligt fakturorna inköpta inventarier och verktyg inte tillförts i verksamheten. Av allt att döma har Erik Ivarsson strax före försäljningen av bolaget ordnat med "luftfakturer" genom att justera texterna på kopior av tidigare fakturer från leverantörer. Kontroll med banken visar dessutom att betalningarna gått till Erik Ivarssons eget bankkonto.

Du kontaktar genast Sten och Håkan som, naturligt nog, ger uttryck för stor besvikelse över Eriks agerande. De visar däremot ingen vilja att framföra ett krav på Erik. De är överhuvudtaget rädda för att detta ska komma ut - det skulle skapa en "väldig badwill hos banken och bland kunder och anställda". Samtidigt som Sten och Håkan är tacksamma för att du varit uppmärksam i revisionen ber de dig att ligga lågt med informationen om Eriks "luftfakturer". Innan du hinner komma med eventuella invändningar säger de att Erik ju dessutom snart ska lämna bolaget.

Uppgift (6 p):

Vilka överväganden gör du och hur agerar du?

3. Kosmetika & Hudvård AB (12 p)

Bakgrund

Du är revisor i Kosmetika & Hudvård AB vars verksamhet består i agentur och återförsäljning av kosmetika och hudvårdsprodukter. Bolaget ägs till lika delar av Susanne Lidén och Henrik Stenberg, som tillsammans utgör bolagets styrelse. Susanne, som är VD i bolaget, har tidigare arbetat med marknadsföring åt Chanel medan Henrik sedan många år är styrelseledamot och/eller delägare i en lång rad verksamheter. Henrik är inte aktiv i bolagets operativa verksamhet. Vid bildandet av bolaget upprättades ett kompanjonavtal som följer en mall som Henrik tillämpat även i andra verksamheter.

Bolaget, som har sju anställda, har funnits i tre år och har inte alls haft den utveckling de båda ägarna förväntade sig vid starten.

Ur årsredovisningen för räkenskapsåret 2001 kan följande finansiella information hämtas (mnkr)

	2001	2000
Nettoomsättning	5,1	5,3
Resultat efter finansiella poster	0,1	- 0,1
Balansomslutning	1,9	1,7
Eget kapital (inklusive eget kapital-andel av obeskattade reserver)	0,2	0,2

Deluppgift 3:1

Du har under en tid noterat att Susanne och Henrik inte längre drar jämnt. Du har också noterat att ett dokumenterat styrelsearbete i praktiken upphörde runt sommaren 2001 och att arbetsordningen för styrelsen inte uppdaterats sedan bolagets bildande.

Vid ett möte med Susanne nämner hon att hon har svårt att samarbeta med Henrik. Han kan inte branschen och är bara intresserad av att få avkastning på sina pengar. Hon nämner vidare att hon till Henrik framfört förslaget att du skall hjälpa dem att finna former för ett bättre samarbete. "Du är ju den utomstående person som känner båda och som dessutom är förtrogen med verksamheten." Henrik hade, enligt Susanne, varit avvaktande till förslaget men efter några dagar funnit det vara värt att pröva.

Till bilden hör att det av kompanjonavtalet framgår att när oenighet uppkommer i styrelsen ska "styrelsen utfärda kallelse till bolagsstämma".

Högre revisorsexamen november 2002, del II

Uppgifter (6 p):

- a) Vilka överväganden gör du och hur ställer du dig till uppdraget att försöka finna former för ett förbättrat samarbete mellan Susanne och Henrik?
- b) Hur påverkas din revision av det försämrade samarbetet mellan Susanne och Henrik?

Deluppgift 3:2

Susanne ringer upp dig för att meddela att en av bolagets största kunder, Allt i kosmetika AB, med stora butiker i Stockholm och Malmö, har fått svåra likviditetsbekymmer och att det för närvarande pågår ett försök till rekonstruktion av verksamheten.

Kosmetika & Hudvård AB har kundfordringar hos Allt i kosmetika AB om 420 tkr exklusive mervärdesskatt.

Fordringsbeloppet har vuxit successivt under cirka sex månader. Susanne har följt utvecklingen men har hela tiden gjort bedömningen att Allt i kosmetika AB kommer att klara sig. Det rör sig ju om en relativt gammal verksamhet som dessutom bedrivs på ett professionellt sätt i stadsmiljö.

Susanne har nu fått höra att man överväger ett ackordsförfarande innebärande att Kosmetika & Hudvård AB erhåller 40 % av fordringsbeloppet. Ett alternativ innebärande att fordran omvandlas till aktier i Allt i kosmetika AB har också framförts. Det skulle innebära att Kosmetika & Hudvård AB får ett deläggande motsvarande cirka 11 % av rösterna.

Susanne önskar få vägledning inför ett svårt beslut. Hon nämner att hon inte kan överblicka konsekvenserna av de båda alternativen och att hon själv förordar ett tredje alternativ, nämligen att Kosmetika & Hudvård AB genom "kvittning" förvärvar butiksinredning som Allt i Kosmetika AB inte längre behöver. Enligt Susanne är Henrik mer intresserad av alternativet som innebär en omvandling av fordran till aktier i Allt i Kosmetika AB.

Uppgift (6 p):

Vilka överväganden gör du och vilken vägledning lämnar du Susanne?

4. AB FINMEKANIK (20 p)

Bakgrund

Adam Bengtsson startade 1967 egen tillverkning av finmekaniska detaljer till industrin och bildade då bolaget AB Finmekanik. Tillverkningen skedde till en början i en hyrd källar-lokal för att, i takt med ökad efterfrågan på bolagets produkter, övergå till produktion i egna fabrikslokaler.

Inför Adams förestående pensionering 1990 överläts aktierna till sonen Börje. Du är sedan ett år revisor i bolaget.

Bolagets tillväxt förklaras av en stor efterfrågan på bolagets produkter under åren 1995 – 2000. Bolaget uppvisade under den perioden en god lönsamhet tack vare speciella nisch-produkter. Under 2001 noterades emellertid en svagare efterfrågan och under innevarande år har bolaget tvingats revidera resultatprognosen för 2002.

För räkenskapsåret 2001 redovisade bolaget en omsättning om 42 mnkr och genomsnittligt antal anställda uppgick till 19 personer. All utveckling och konstruktion av nya produkter sker med hjälp av CAD-teknik. Tillverkningen, som tidigare var mekaniskt styrd, sker numera med hjälp av datorstyrda maskiner.

Bolagets räkenskapsår överensstämmer med kalenderår. Reviderad prognos för räkenskapsåret 2002 och utfall för 2001 redovisas nedan i sammandrag (tkr):

	2002 (Prognos)	2001 (Utfall)
Nettoomsättning	32 400	41 880
Rörelsens kostnader	- 28 334	- 30 340
Rörelseresultat	4 066	11 540
Finansnetto	90	120
Resultat efter finansnetto	4 156	11 660

Deluppgift 4.1

En större kund i Tyskland har visat intresse av att i januari 2003 bli delägare upp till 30 % i AB Finmekanik. För att underlätta en kommande integration har det tyska bolaget tryckt på att AB Finmekanik i sin redovisning bör använda euro som redovisningsvaluta och ”krävt” att Börje omgående ordnar med detta.

Vidare har företrädare för det tyska företaget - i stället för att utföra en komplett due diligence - bett att få träffa dig för att få din bedömning av den interna kontrollen och rä-

Högre revisorsexamen november 2002, del II

kenskaperna i Finmekanik AB. Via Börje har du hört att du kommer att få frågan om vem revisorns lojalitet i första hand riktar sig till.

Uppgifter (8 p):

- a) Hur ser du på möjligheten för Finmekanik AB att använda euro som redovisningsvaluta?
- b) Hur ser du på dina möjligheter att tillmötesgå den tyske kundens (tillika presumtive ägarens) önskemål om ett möte? Kommentera också hur du - under förutsättning att du går på mötet - besvarar frågeställningen om din lojalitet som revisor.

Deluppgift 4.2

Inför planeringen av årets granskning har du bokat möte med ägaren Börje Bengtsson. Du får vid mötet veta att bolaget har planer på att lägga ut datadriften och systemansvaret på entreprenad (outsourcing). Om bolaget fullföljer planerna innebär det att huvudbok, fakturering, kundreskontra, leverantörsreskontra och lagerredovisning i framtiden kommer att köras i servicebyråns (DRS IT AB) system. All inmatning, utskrifter med mera ska som tidigare göras hos bolaget som således äger den information som behandlas i systemet.

Nu har DRS IT AB tillställt ägarna ett förslag till avtal avseende IT-tjänster. Nedan följer ett utdrag ur avtalet som behandlar drift och säkerhet:

§ 4. Drift

DRS IT AB:s kommunikations- och IT-system är i drift under de tider som DRS IT AB från tid till annan meddelar. Detta innebär att det är möjligt för kunden att kommunicera med andra kunders utrustning under den period som meddelas, under förutsättning att sådana andra kunders utrustning tillåter detta. Driften är under vissa tider oövervakad och driftsstörningar under dessa tider kan inte åtgärdas.

§ 5. Fel i tjänsten

DRS IT AB garanterar inte att tjänsten är fri från fel eller avbrott under den tid som anges ovan. DRS IT AB ska alltid ges möjlighet att rätta brist i tjänsten innan avtalsbrott ska anses föreligga.

§ 6. Service och uppgraderingar

DRS IT AB har alltid rätt att stänga systemet för service och uppgraderingar, varvid detta i möjligaste mån ska förläggas till icke kontorstid och kunden om möjligt i förväg meddelas därom.

§ 7. Data i systemet

Kunden ansvarar själv för att kundens data inte obehörigen kan åtkommas i det egna systemet eller förloras.

§ 8. Behörighet

DRS IT AB ansvarar endast för obehörig åtkomst, eller för förlust, av data som lagras hos DRS IT AB och som hänför sig till att DRS IT AB inte efterkommit de

Högre revisorsexamen november 2002, del II

bestämmelser som vid var tid gäller för datasäkerhet hos DRS IT AB. DRS IT AB ansvarar inte heller för överföringsfel, förvanskning eller förlust av data eller annars för säkerheten vid överföring av data i telenätet.

§ 9. Driftmetoder, tekniska specifikationer, system m.m.

DRS IT AB förbehåller sig rätt att vidtaga ändringar av driftmetoder, tekniska specifikationer, system, öppettider m.m. varvid kunden i förväg meddelas därom.

§ 10. Dokumentation och instruktioner

Kunden ansvarar för att dokumentation och instruktioner som tillhandahålls enligt avtal med DRS IT AB förvaras på betryggande sätt och inte kommer obehöriga personer tillhanda samt att sådan dokumentation och instruktioner återlämnas till DRS IT AB vid avtalets upphörande.

Börje har varit i kontakt med en IT-konsult för att få feedback på avtalets utformning. Han kontaktar även dig för att få dina kommentarer på avtalet.

Uppgifter (8 p):

- Redovisa i punktform de risker/riskområden som det aktuella avtalet – ur IT-säkerhets-synpunkt – bör täcka.
- Hur påverkas revisionen av denna planerade outsourcing?
- Ge förslag till punkter att beakta i avtalet utifrån risken att DRS IT AB kan komma att försättas i konkurs.

Deluppgift 4.3

AB Finmekanik planerar att anskaffa en större maskin som innebär att kostnaderna för arbetskraft och material minskar. Maskinen medför dock ökade driftskostnader i form av elkostnader, reparationer etc.

En investeringskalkyl enligt nuvärdemetoden har upprättats av ekonomiansvarig med bistånd av en ekonomikonsult. Investeringskalkylen visar ett positivt nuvärde. Före genomförandet av investeringen och även under investeringens ekonomiska livslängd finns det självfallet risker att vissa antaganden kan komma att behöva ändras i kalkylen. Vidare har en känslighetsanalys framtagits. Mot bakgrund av storleken på investeringen gör du bedömningen att du, som ett led i förvaltningsrevisionen, ska ta del av känslighetsanalysen.

Uppgift (4 p):

Vilka faktorer anser du att känslighetsanalysen i första hand ska belysa?

5. TEKNIK- OCH BYGGKONSULTERNA AB (6 p)

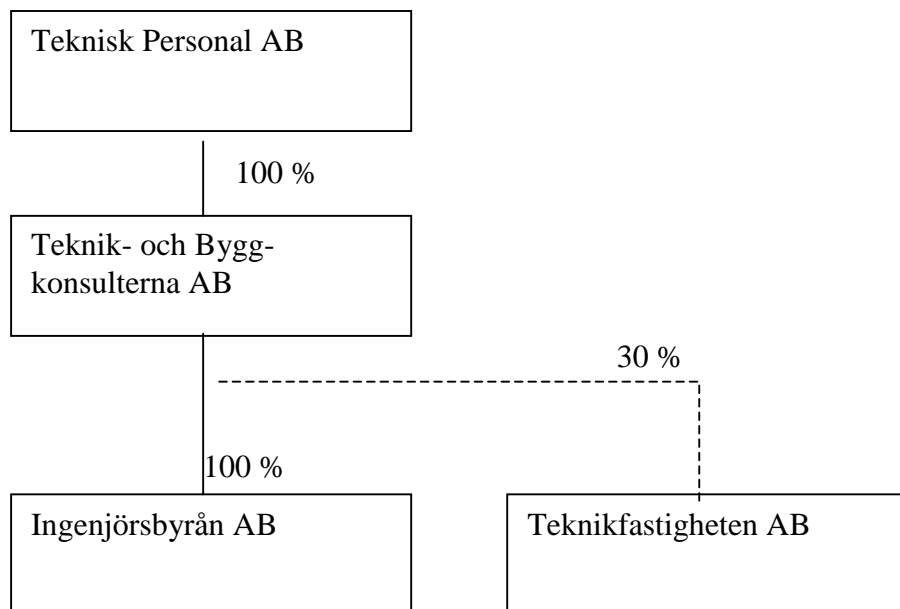
Bakgrund

Teknisk Personal AB innehar 100 % av aktierna i Teknik- och Byggkonsulterna AB. Ägare till Teknisk Personal AB är ett 30-tal konsulter verksamma i dotterföretaget Teknik- och Byggkonsulterna AB. Du är granskningsledare för samtliga bolag som ingår i koncernen inklusive intresseföretaget Teknikfastigheten AB. Räkenskapsår är kalenderår.

Teknik- och Byggkonsulterna AB, med säte i Trelleborg, bedriver konsulterande verksamhet inom främst samhällsplanering, mark- och byggnadsprojektering. Uppdragsvolymen är störst inom områdena infrastruktur, teknisk försörjning, bostadsbyggnad, skola och omsorg. Omsättningen uppgick för 2001 till 74 150 tkr och fördelar sig med 40 % på den kommunala sektorn, 40 % på den statliga sektorn och 20 % på näringslivet.

Teknik- och Byggkonsulterna AB innehar i sin tur 100 % av aktierna i Ingenjörbyrån AB, vilka förvärvades 1999. Vidare ägs sedan 1996 30 % av aktierna i Teknikfastigheten AB. Resterande aktier (70 %) ägs av den tidigare VD:n i Teknik- och Byggkonsulterna AB, Ralf Eriksson, som var en av grundarna av bolaget. Teknikfastigheten AB äger den fastighet där koncernens verksamhet bedrivs. (1 aktie = 1 röst i samtliga bolag).

Koncernbilden ser ut enligt följande:

Högre revisorsexamen november 2002, del II

Deluppgift 5.1

Den 1 januari 1996 förvärvade Teknik- och Byggkonsulterna AB 30 % av aktierna i Teknikfastigheten AB. Avsikten är att per 2003-01-01 förvärva ytterligare 21 % av aktierna i Teknikfastigheten AB av Ralf Eriksson. Efter det planerade förvärvet kommer man därmed att äga 51 % av aktierna (1 aktie = 1 röst) i Teknik- och Byggkonsulterna AB.

Vid redovisningen av intresseföretaget har kapitalandelsmetoden inte tillämpats i koncernredovisningen utan i istället har aktierna redovisats till anskaffningsvärdet såväl i Teknik- och Byggkonsulterna AB som i koncernredovisningen.

I en preliminär förvärvskalkyl avseende det planerade förvärvet om 21 % av aktierna i Teknikfastigheten AB framkommer ett betydande övervärde på bolagets andel av mark och byggnad.

Mot bakgrund av det planerade förvärvet av 21 % av aktierna i Teknikfastigheten AB ställer Erik Persson, ekonomichef i Teknik- och Byggkonsulterna AB, följande frågor till dig

- hur påverkas koncernredovisningen på ett övergripande plan?
- hur ska avskrivningar avseende övervärden på mark och byggnad redovisas och hur gör man med uppskjuten skatteskuld?
- hur påverkas koncernens egna kapital inklusive tillhörande not?

Uppgift (6 p):

Besvara Eriks frågor om effekter i koncernredovisningen för 2003.